

Protocol 'anderhalvemeterkerk'

Versie: 3.3 - 16-10-2020

Inleiding

Dit protocol dient voor de invulling van kerkelijke activiteiten in het kader van de 'anderhalvemetersamenleving'. Het protocol is beoogd als handvat voor het houden van de kerkelijke activiteiten. Dit betekent dat elke gemeente dit protocol moet vertalen naar de eigen situatie en de eigen locatie. Vervolgens dient dit vastgelegd te worden in een eigen protocol. Een exemplaar van het lokale protocol dient in het kerkgebouw ter inzage te liggen voor gemeenteleden, toezichthouders en andere belanghebbenden.

De aanscherping van de maatregelen door de overheid zijn gebaseerd op de eigen verantwoordelijkheid die door de maatschappij en daarmee ook de kerken genomen moet worden. Dat wordt samengevat met de woorden: informeren, registreren en placeren. De doelstelling hiervan is om kwetsbaren en ouderen te beschermen en rekening te houden met de belastbaarheid van de zorg en de zorgmedewerkers. Uitgangspunt van dit protocol zijn de geldende adviezen en maatregelen van de Rijksoverheid en het RIVM.

Tevens dient elke gemeente rekening te houden met de bepalingen van de veiligheidsregio's.

Meer informatie is op de volgende websites te vinden:

- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus>
- <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/vragen-antwoorden>
- <http://www.cioweb.nl/>
- <https://www.ggd.nl/>
- <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/veiligheidsregios-en-crisisbeheersing/veiligheidsregios>

Vragen

Kijk of het antwoord op uw vraag te vinden is op de website van de kerk onder 'Veelgestelde vragen': <https://www.hersteldhervormdekerk.nl/hhk/corona/veelgestelde-vragen-1>.

Actuele versie protocol

Dit protocol wordt de komende tijd met regelmaat geüpdatet. De actuele versie kunt u vinden op <https://www.hhk.nl/>.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Kerkdiensten en andere bijeenkomsten	3
Aantal aanwezige personen binnen:.....	3
Aantal aanwezige personen buiten:	3
Communicatie en privacy	3
Hygiëne	4
Bronaangepak (trage) (Verplicht)	4
Aansturing en handhaving	5
Inrichting en gebruik (kerk)zaal	5
Gebruik (kerk)zaal	5
Verkeer.....	5
Ventilatie.....	5
Zingen.....	6
Overige bepalingen	6
Bepalingen ten aanzien van bediening sacramenten / geloofsbelijdenis / huwelijksinzegening.....	8
Doopdienst.....	8
Heilig Avondmaal	8
Belijdenisdienst	8
Huwelijksdienst.....	8
Jeugd- en verenigingswerk	9
Pastorale bezoeken of bezoeken aan hulpbehoevenden	9
Situatie	9
Communicatie.....	9
Maatregelen.....	9

Kerkdiensten en andere bijeenkomsten

Aantal aanwezige personen binnen:

- Geadviseerd wordt om het aantal aanwezigen in een kerkdienst te beperken tot dertig personen van dertien jaar en ouder, exclusief zij die nodig zijn om de dienst te laten plaatsvinden. Voor de onderliggende overwegingen verwijzen we u naar de brief van het breed moderamen van 16 oktober 2020.
- Geadviseerd wordt om alle winterwerkactiviteiten op te schorten met uitzondering van activiteiten voor jongeren onder de achttien jaar.
- Er dient anderhalve meter afstand te worden gehouden. Hierbij geldt wel dat vooraf een gezondheidscheck (triage) plaatsvindt (zie onder), er vooraf gereserveerd wordt en iedereen een vaste zitplaats heeft. Er voldoende ruimte en gelegenheid zijn om de 'verkeersstromen' rond bijvoorbeeld in- en uitgang en sanitaire voorzieningen goed van elkaar te scheiden.
- Iedereen van dertien jaar en ouder draagt bij het in- en uitgaan van de kerk en bij bewegingen in het gebouw een mondneusmasker.

Aantal aanwezige personen buiten:

- Voor activiteiten buiten, waar geen continue doorstroming van mensen is, geldt een maximum van 4 personen.

Communicatie en privacy

- Het college van kerkvoogden is in overleg met de kerkenraad verantwoordelijk voor het vaststellen van beleid en maatregelen.
- De communicatie van beleid en regels vinden op die manier plaats dat ervan uit kan worden gegaan dat elke betrokkene er kennis van heeft kunnen nemen.
- De kerkenraad of college van kerkvoogden communiceert bij klachten over gedrag met de betrokken personen/gezinnen.
- Een exemplaar van het lokale protocol ligt in het kerkgebouw ter inzage voor gemeenteleden, toezichthouders en andere belanghebbenden.
- Indien medegebruik van een gebouw wordt gemaakt, of een gebouw wordt gehuurd, stem het protocol met elkaar af.
- De privacywetgeving vereist dat voor het delen van reserveringsgegevens met de GGD t.b.v. een eventueel bron- en contactonderzoek (BCO) de expliciete toestemming van de bezoekers is verkregen. Aan een rechtmatige toestemming stelt de privacywetgeving de volgende vereisten:
  - De toestemming wordt gegeven door een actieve handeling, bijvoorbeeld het aanvinken van een vakje in een ICT-systeem of een aanmeldingsformulier.
  - De toestemming aantoonbaar is.
  - De bezoeker geïnformeerd is over de consequentie van het geven van toestemming.
  - De bezoeker de toestemming kan intrekken op een vergelijkbare wijze als deze gegeven is.

Een tekst van een toestemming kan zijn: *'Ik geef toestemming dat mijn naam en contactgegevens gedeeld worden met de GGD op het moment de GGD hiertoe een verzoek doet bij de HHG te [naam gemeente invullen].*

Daarbij moeten enkele zaken worden toegelicht zodat er sprake is van een geïnformeerde toestemming:

- De reden dat de gegevens nodig zijn, namelijk om de GGD'en te ondersteunen in het uitvoeren van de BCO.
- De contactgegevens gedeeld worden met de GGD wanneer een besmet persoon op hetzelfde tijdstip op de betreffende locatie is geweest.
- De contactgegevens voor maximaal veertien dagen bewaard worden.
- Hoe de toestemming ingetrokken kan worden.

Hygiëne

- De richtlijnen van het RIVM en de Rijksoverheid m.b.t. hygiëne zijn leidend.
- Zie voor de algemene richtlijnen en die voor verschillende sectoren: <https://www.rivm.nl/hygienerichtlijnen> en <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/hygiene>.
- Regelmatig schoonmaken, dit kan met water en zeep, een allesreiniger of schoonmaakdoekjes. Eventueel kan gebruik gemaakt worden van desinfecterende isopropylalcoholdoekjes.
- Geef bezoekers de mogelijkheid om bij de in- en uitgang van het kerkgebouw hun handen te reinigen.
- De toiletten worden na elke activiteit gereinigd en gedesinfecteerd en dat wordt bijgehouden in een publiek logboek.
- Na afloop van een activiteit worden alle daarbij gebruikte en aangeraakte voorwerpen gereinigd.
- Er worden geen handen gedrukt (ook niet door de ouderling van dienst).
- Indien achtereenvolgens door verschillende personen gebruik gemaakt wordt van dezelfde microfoon (en kathedr) wordt deze tussen de verschillende sprekers gereinigd.

Bronaanpak (triage) (Verplicht)

Stel de bezoekers van kerkdiensten / bijeenkomsten de volgende vragen:

1. Had u een of meerdere van onderstaande klachten in de afgelopen 24 uur?
  - a. Hoesten
  - b. Neusverkoudheid
  - c. Koorts vanaf 38 graden
  - d. Benauwdheidsklachten
2. Heeft u op dit moment een huisgenoot met koorts en/of benauwdheidsklachten?
3. Heeft u het nieuwe coronavirus gehad en is dit de afgelopen 7 dagen vastgesteld (in een lab)?
4. Heeft u een huisgenoot/gezinslid met het nieuwe coronavirus en hebt in de afgelopen 14 dagen contact met hem/haar gehad terwijl hij/zij nog klachten had?
5. Bent u in quarantaine omdat u direct contact hebt gehad met iemand waarbij het nieuwe coronavirus is vastgesteld?

Indien een van de vragen met ja beantwoord wordt, maak dan geen afspraak of annuleer de afspraak voor het kerkbezoek.

Aansturing en handhaving

- De koster/beheerder draagt zorg voor heldere looproute bij binnenkomst en vertrek.
- Afhankelijk van de grootte van het kerkgebouw en het aantal te gebruiken vakken wordt een plaatsingsteam ingezet.
- Koster/beheerder nemen ruim afstand in acht en ten minste 1.5 meter, zowel ten opzichte van elkaar, als ten opzichte van kerkbezoekers.
- Het college van kerkvoogden zorgt voor voldoende plaatsvervangers voor de koster en het plaatsingsteam.
- De bezoekers en betrokkenen van kerkelijke activiteiten voegen zich naar de regels die het college van kerkvoogden in overleg met de kerkenraad heeft opgesteld en bekendgemaakt.

Inrichting en gebruik (kerk)zaal

Gebruik (kerk)zaal

- De kerkzaal wordt zo ingedeeld dat bezoekers op 1,5 meter afstand van elkaar plaats kunnen nemen.
- Pastorale eenheden (zij die op 1 adres wonen) kunnen bij elkaar zitten. Tussen verschillende pastorale eenheden is er 1,5 meter afstand.
- De zitplaatsen worden bij voorkeur diagonaal verdeeld zodat bezoekers niet direct voor of achter elkaar zitten.
- Aandachtspunt is dat bij het gebruik van een galerij de voorste zitplaatsen op 1,5 meter afstand zijn vanaf de balustrade wanneer zich onder de balustrade zitplaatsen bevinden.
- De koster/beheerder zorgt voor gemarkeerde indeling van de zitplaatsen en houdt er toezicht op.

Verkeer

- Houd anderhalve meter afstand.
- Zorg voor gescheiden verkeerstromen en zo mogelijk eenrichtingsverkeer.
- Voorkom opstoppingen, zorg voor voldoende loopruimte.
- Binnenkomst wordt door koster/beheerder gereguleerd op onderlinge afstand.
- Toiletbezoek wordt ontmoedigd.
- Bij vertrek gestructureerd op aanwijzing van de koster/beheerder vertrekken uit de kerk.
- Deuren staan open tot begin van de dienst (geen deurkrukken aanraken).
- Gestructureerd verlaten van kerkgebouw, Bijbels en kerkboeken mee naar huis.

Ventilatie

- Hanteer de richtlijnen voor ventilatie conform adviezen van het RIVM en de Rijksoverheid. Zier hiervoor de betreffende websites:
  - RIVM: lci.rivm.nl/ventilatie-en-covid-19
  - Rijksoverheid: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/openbaar-en-dagelijks-leven/ventilatie-in-gebouwen

- Voor meer informatie zie ook de website: <https://eerstehulpbijventilatie.nl/>. Deze website heeft tevens een berekeningstool en geeft een risicotaxatie met betrekking van de samenkomst gerelateerd aan een aantal rekenfactoren zoals aantallen bezoekers, volume van de ruimte en ventilatiecapaciteit.
- Hoeveel tijd moet er tussen opvolgende kerkdiensten zitten?
  - Dit interval is sterk afhankelijk van de mate van de toe te passen ventilatie. Als de kerkzaal optimaal kruiselings geventileerd kan worden door het openen van ramen en deuren tegen over elkaar volstaat in theorie ca. 30 minuten.
  - Wij adviseren een veiligheid in te bouwen door tussen twee diensten door minimaal eenzelfde tijd actief te ventileren als dat de dienst/bijeenkomst geduurd heeft (met een minimum van een uur).
  - Als u beperkt kunt ventileren bijvoorbeeld doordat er alleen aan een zijde openingen te kunnen gebruiken zijn dan adviseren wij een interval van minimaal 4,5 uur.
  - Wel adviseren wij om alle onderdelen die aangeraakt worden door meerdere mensen zoals handgrepen, knopjes, toetsenborden en sanitair tussen door te ontsmetten, net als alle andere maatregelen die het RIVM ook adviseert.
(Bron: www. <https://eerstehulpbijventilatie.nl/f-a-g/>)

Zingen

- Geadviseerd wordt om indringend te bezinnen op de wijze en frequentie van de samenzang.
- In de overweging over de samenzang, rust op kerkenraden een grote verantwoordelijkheid om hierin een zorgvuldig besluit te nemen. Hierbij dient zowel de gezondheid van gemeenteleden als de positie van kerken in het algemeen in acht te worden genomen. Uit de adviezen van deskundigen blijkt o.a. de mate van ventilatie van een gebouw, het aantal aanwezigen en het volume van het gebouw bepalend en van wezenlijk belang is voor het risico op besmetting.
- Voor meer informatie zie ook de website: <https://eerstehulpbijventilatie.nl/>.
- Wanneer na een zorgvuldige afweging besloten wordt om samenzang in de eredienst te laten plaatsvinden dan moet dit besluit (onderbouwd) vastgelegd worden in het plaatselijk protocol.
- De richtlijnen van het RIVM voor koren en zangensembles zijn te vinden op de website: www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/adviezen-werk-vrije-tijd/generiek-kader-coronamaatregelen.
- Nadere overwegingen ten aanzien van zang in de eredienst zijn te vinden op de website van de kerk: <https://www.hersteldhervormdekerk.nl/corona> (onder veelgestelde vragen).

Overige bepalingen

- Omdat het voor predikanten nagenoeg niet mogelijk is om bij bepaalde gebruikelijke handelingen (b.v. doopbediening) de 1,5 meter maatregel in acht te nemen, is het ambt van predikant aangemerkt als zogenoemd 'contactberoep'. De 1,5 meter maatregel mag dan tijdelijk worden losgelaten. Hierbij kan de kerk zich beroepen op een artikel 2.2 lid2c van de noodverordening die vanaf 1 juni van kracht is. Dit besluit moet expliciet vermeld worden in het gebruiksplan van de gemeente.

- Het houden van anderhalve meter afstand is niet van toepassing voor kinderen tot en met twaalf jaar, dit geldt ook voor de afstand tussen volwassenen en deze kinderen.
- Het houden van anderhalve meter afstand is niet van toepassing voor jongeren tot achttien jaar. Zij moeten wel anderhalve meter afstand bewaren tot volwassenen.
- Voor kwetsbaren (risicogroepen) zoals mensen die ouder dan 70 jaar zijn en mensen met een onderliggende aandoening, geldt: wees extra voorzichtig en volg de basisregels en adviezen goed op. Zie voor de actuele adviezen: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus/gezondheidsadviezen.
- Het is mogelijk om kinderoppas te houden.
- De kerkauto kan rijden, geadviseerd wordt om niet medische mondkapjes te dragen. De anderhalve meter afstand is niet verplicht voor hulpbehoevenden.
- Collecten kunnen digitaal gehouden worden, of door een rek bij de uitgang te plaatsen met collectezakken. De verwerking van de collecten dient te gebeuren met inachtneming van hygiënemaatregelen.

Bepalingen ten aanzien van bediening sacramenten / geloofsbelijdenis / huwelijksinzegening

Doopdienst

- De predikant en doopouders vergewissen zichzelf er met nadruk van dat er geen gezondheidsklachten zijn die op corona zouden kunnen wijzen en bevestigen dat aan elkaar.
- Het wel of niet binnenbrengen van de dopeling door derden, vindt plaats in afstemming met de doopouders.
- De predikant wast (voorkeur)¹ of desinfecteert² zijn handen direct voorafgaande aan de doophandeling en wast of desinfecteert zijn handen direct aansluitend aan de doophandeling.
- Het doopwater dient niet terug te vloeien in het doopvont om onderlinge besmetting bij meerdere dopelingen te voorkomen.

Heilig Avondmaal

- De kerk adviseert de viering van het Heilig Avondmaal uit te stellen zolang de gemeente niet in haar geheel fysiek kan opkomen.
- Mocht een kerkenraad besluiten om over te gaan tot de bediening van het Heilig Avondmaal dan dienen hierbij de volgende richtlijnen in acht te worden genomen:
  - Er kan niet gedronken worden uit dezelfde drinkbeker. Dit betekent dat door elke deelnemer van het Heilig Avondmaal een apart bekertje gebruikt zal moeten worden.
  - Geadviseerd wordt dat de deelnemers van het Heilig Avondmaal zelf het brood afnemen van de schaal die door één persoon (bijvoorbeeld de predikant) wordt aangereikt.
  - De predikant desinfecteert zijn handen direct voorafgaande en direct aansluitend aan de bediening van het Heilig Avondmaal.

Belijdenisdienst

- Hierbij zijn geen bijzondere maatregelen van toepassing dan de algemene maatregelen als benoemd in dit protocol.

Huwelijksdienst

- De predikant wast of desinfecteert zijn handen direct voorafgaande en direct aansluitend aan het moment van de handoplegging bij een bruidspaar. Eventueel kan hij ter bescherming van zichzelf gebruik maken van handschoenen.

---

¹ Handalcohol heeft een irriterend effect en niet alle middelen mogen gebruikt worden bij jonge baby's. Het blijft op de huid zitten en zal met het aflopende water op het hoofd van het kind kunnen komen. Dit kan o.a. irritatie aan de ogen veroorzaken. Het heeft daarom de voorkeur om direct voorafgaande aan de doophandeling geen desinfecterende middelen te gebruiken en de handen te wassen met (stromend) water en zeep. Dat kan bijvoorbeeld tijdens het zingen voorafgaande aan de doophandeling.

² Indien wel desinfecterende middelen gebruikt worden, dient de predikant na het gebruik hiervan zijn handen te reinigen met water (wat apart in een kom bij de preekstoel kan staan) en zijn handen af te drogen.

Jeugd- en verenigingswerk

Geadviseerd wordt om alle winterwerkactiviteiten op te schorten tot 12 november met uitzondering van activiteiten voor jongeren onder de achttien jaar.

Voor het jeugdwerk, zondagschool en andere verenigingen verwijzen we u naar het protocol van de Hersteld Hervormde Jongerenorganisatie: <https://www.hhjo.nl/protocol-jeugdwerk-en-catechese>.

Pastorale bezoeken of bezoeken aan hulpbehoevenden

Situatie

Bezoeken van een ambtsdrager of kerkelijk werker bij gemeenteleden thuis. Bezoeken van daartoe aangestelde leden van de gemeente aan hulpbehoevenden. Term binnen HHK: 'helpende handen'.

- Geadviseerd wordt om het bezoekwerk in de gemeente zoveel als mogelijk te beperken waarbij het noodzakelijke pastoraat aan zieken, ouderen en eenzamen met inachtneming van de maatregelen doorgang moet vinden.

Communicatie

Degene die vanuit de kerk op bezoek gaat, bespreekt vooraf of gemeentelid bezoek wenst en daarmee instemt.

Maatregelen

- Er wordt anderhalve meter afstand gehouden.
- Ambtsdrager of kerkelijk werker desinfecteert zijn handen zowel vooraf als achteraf het bezoek.
- Voor meer informatie: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nederlandse-maatregelen-tegen-het-coronavirus>